

# Jürgen Heinrich Theodor Jancke og hans tid

## - en tysk-sønderjysk families liv i grænselandet

Af Tobias Biil Andersen, 1g. Svendborg Gymnasium

Slesvigs historie har været omskiftelig grundet beliggenheden i grænselandet mellem Danmark i nord og det tyske område i syd. I 1864 tabte den danske konge Christian den 9. og dermed også Danmark sin overhøjhed over Slesvig. Af den grund startede en periode på over 50 år, hvor Slesvig var underlagt Preussen. I den periode skete en tysk indvandring til området, hvilket satte sine spor i grænselandet.

### Fra Mecklenburg til Slesvig

Denne historie tager dog sin begyndelse nogle år før, Preussen underlagde sig Slesvig. Den 3. maj 1830 blev der syd for den nuværende grænse mellem Danmark og Tyskland i det mecklenburgske sogn Eldena ved Ludwigslust født en dreng ved navn Jürgen Heinrich Theodor Jancke. Han var ud af en landarbejderfamilie, hvis aner går tilbage til 1700-tallets Mecklenburg. Her voksede han således op sammen med sine forældre og søskende. Omkring 1860'erne forlod han sin fødeegn for at rejse mod Augustenborg på Als, hvor han senere blev stenhugger. Hvorfor og hvornår han præcis tog afsted vides ikke, men i midten af 1800-tallet sås der blandt andet i området omkring Sønderborg en øget indvandring fra store dele af de tyske egne, hvilket var medvirkende til at "fortynde" området. Hvad Jürgen Heinrich Theodor Jancke's holdning var til denne proces kendes imidlertid ikke. Dog blev han i 1867 gift med Christine Frederikke Birgitte Nielsen som højst sandsynligt var dansksindet. Hun var ud af en alsisk familie og blev født i 1836. At hun muligvis var dansksindet, ses i en bevaret familiebibel, hvor hun noterede familieoplysninger ned på dansk. Blandt andet skrev hun den 24. december 1868: "Denne bog tilhører Christine Frederikke Birgitte födt Nielsen gift Jahnke födt ved Mailed den 30. novembr. 1836 af Skovfoged Jacob Nielsen og ægtefælle Christine Sophie Christine Christiansen Skreven den 24 Dcbr 1868 Augustenborg". Det er værd at bemærke, at der er skrevet i biblen den 24. december 1868 – dvs. et år efter, hun blev gift med sin tyske mand Jürgen Heinrich Theodor Jancke. På den måde ses en stor grad af tolerance i deres ægteskab, hvor

deres nationale tilhørsforhold og dermed også valg af skriftsprog sandsynligvis ikke spillede nogen stor rolle i deres forhold til hinanden. I årene mellem 1867 og 1873 fik de i alt fem børn, hvoraf kun tre nåede voksenalderen. Ellers gik tiden sin gang på Als, hvor begge ægtefæller blev ældre. Dog nåede de ikke at have mere end omkring syv år sammen, da Christine Frederikke Birgitte Nielsen den 24. juli 1874 døde i en alder af blot 37 år. Herefter var Jürgen Heinrich Theodor Jancke alene tilbage, med fire børn som skulle forsørges. Dette har uden tvivl været nogle hårde år for ham – både psykisk og fysisk. Imidlertid giftede han sig allerede i 1876 med Dorothea Sophie Kornbeck fra Notmark på Als. Han levede derefter sammen med hende indtil, han døde 66 år gammel i Augustenborg sogn den 17. maj 1896. Således sluttede Jürgen Heinrich Theodor Jancke's liv i det dansk-tyske Slesvig.

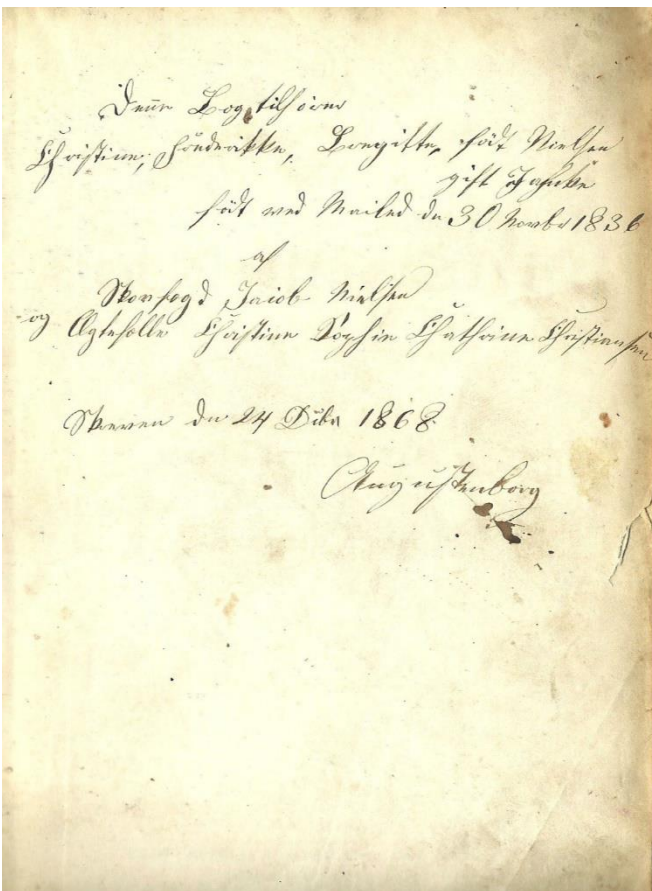
## Dansk-tysk grænselandskultur

Hvor tysk- og danskhed tilbage i tiden blev opfattet som værende fyldt med kulturelle modsætningsforhold, var Jürgen Heinrich Theodor Jancke's liv ganske fredsommeligt, hvor både dansk og tysk kultur spillede en rolle. Eftertiden har som førnævnt betragtet indvandringen fra det tyske område til Slesvig som en "fortyskningsproces", men hvorom alting er, førte denne indvandring dog også noget positivt med sig, hvilket nærværende historie vidner om. På mange måder er Jürgen Heinrich Theodor Jancke's liv et eksempel på, hvor kompleks grænselandskulturen er med både en dansk og tysk baggrund. Af den grund vidner denne historie om, at den tyske og danske kultur er mere end tidligere tiders fjendskab, men i lige så høj grad også er kendetegnet ved mangfoldighed og venskab.

## Billeder



1 Jürgen Heinrich Theodor Jancke og Christine Frederikke Birgitte Nielsen



2 Christine Frederikke Birgitte Niensens familiebibel

## Bibliografi

### Arkivalier:

- »Augustenborg Flækkekommune, Augustenborg Flække Personregisterfører. Døde, biregister.« Rigsarkivet. 17. maj 1896. <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=37420#37420,5239842> (senest hentet eller vist den 26. juni 2020).
  - »Augustenborg Flækkekommune, Augustenborg Flække Personregisterfører. Viede, biregister.« Rigsarkivet. 14. maj 1876. <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=37413#37413,5239126> (senest hentet eller vist den 26. juni 2020).
  - »Hovedministerialbog. Augustenborg sogn.« Rigsarkivet. 24. juli 1874. <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=200934#200934,38050949> (senest hentet eller vist den 26. juni 2020).
  - »Hovedministerialbog. Ketting Sogn, Sønderborg.« Rigsarkivet. 23. januar 1867. <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?bsid=201919#201919,38272397> (senest hentet eller vist den 26. juni 2020).
  - »Eldena kirkebog.« Jürgen Heinrich Theodor Jancke. Døb, af Evangelische Kirche Eldena (AG. Grabow), Film Number: 69085. Eldena, Mecklenburg: Evangelische Kirche Eldena (AG. Grabow), 1830.
- Nielsen, Christine Frederikke Birgitte. »Tekst fra 1868 i bibel.« Familiebibel. Augustenborg, 24. december 1868.

### Bøger:

Dehn-Nielsen, Henning. Bogen om Sønderjylland. Lindhardt og Ringhof, 2017.

### Internetsider:

Aarhus Universitet. danmarkshistorien.dk. 18. september 2012. <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/wienertraktaten-1864/> (senest hentet eller vist den 26. juni 2020).